

Kürşat Çetinkoz

Liberal Siyaset Akademisi Dış İlişkiler Koordinatörü

SORULAR

1. Ne zaman, nasıl, hangi olayların, okumaların, faktörlerin veya kişilerin tesiriyle ve nasıl bir süreçle liberal oldunuz?
2. Liberalleşmeniz fikir, meslek ve sosyal hayatınızda ne gibi tesirlere veya sonuçlara yol açtı?
3. LDT'nin faaliyetlerine nasıl bir süreçle, hangi müşevviklerle, hangi kapasitede ve ne zamandan beri katılmaktasınız?
4. LDT'nin sizin katıldığınız günden bugüne ne gibi gelişmeler gösterdiğini düşünüyorsunuz? LDT nerelerde ve nelerde başarılı, nerelerde ve nelerde başarısız?
5. LDT'nin bir fikir akımı olarak güçlü ve zayıf yanları, avantaj ve dezavantajları neler? Fikir çizgisi; ağırlıklı (siklet merkezi) liberalizm anlayışı; organizasyon yapısı veya yapısızlığı; görünürlük ve bilinirlik, mali güç veya zayıflık; fikir ve kültür hayatına etki; siyasi partilere etki ve önemli gördüğünüz başka bakımlardan bir değerlendirme yapabilir misiniz?
6. Liberal olmanın ve liberal olarak bilinmenin iş ve meslek hayatında sağladığı avantajlar ve dezavantajlar var mıdır? Yaşadığınız kişisel tecrübeleri olabildiğince açık biçimde anlatabilir misiniz?
7. Türkiye'de genel olarak liberal düşüncenin özel olarak LDT'nin geleceği hakkında tahmin ve temennileriniz nelerdir?
8. Liberal düşüncenin daha iyi tanınması ve daha etkili olması için sizce kullanılacak başka yöntemler ve yapılması gereken başka şeyler var mıdır? Varsa bunlar nelerdir?

1. Kendimi liberal olarak tanımlamam 1999 yılında daha 16 yaşında lise ikiye giden bir öğrenciyken oldu. Küçük bir çocukken bile bana doğru diye anlatılan şeyleri önce sanki koltırmışçasına dinleyip kafamda sorular oluşturur karşı soruyla cevap verirdim. Tabii bu beni çoğu öğretmenimin gözünde sevilmeyen öğrenci yapmaya yetmişti; ailem ise bu özelliğim konusunda beni hep iyi anlamda yönlendirdi soru sormamı hiç engellemedi bilakis özendirdi. Okulda veya çevremde anlatılanları, öğretilenleri ve okutulanları hep sorguladım.

Okuma olarak ortaokul son sınıfta vatandaşlık dersi öğretmenimin önerdiği Moore'un *Ütopya'sı* bana liberal olduğumu anlama yolunu açtı. Okuduğum ütopya benim ideallerimden uzak geldi. Saçmaydı. İnsan doğasına aykırıydı. Savunulacak yanı olmadığı gibi uygulanabilirliği de yoktu. Ütopik olamayacak kadar safçaydı. O zaman kendi ideallerimi aramaya başladım. Çeşitli okumaların ardından Mill'in *Özgürlük Üstüne* adlı eserini okuduğumda işte dedim, benim fikirlerimi burada bulabiliyorum.

Farklılıklar arasında büyüdüm. Ordu içinde milliyetçi muhafazakâr temelli sağ görüşlü, havacı pilot bir subayın oğlu olarak büyüdüm. 13 yaşına kadar hayatım askeri lojmanlarda ve değişik şehirlerde geçti. 1988 yılında 5 yaşındayken Diyarbakır'a taşındık. 1989'da lojmanın içindeki devlet ilkokuluna başladığımda ilk defa Kürt arkadaşım oldu. Kürt ne demektir bilmezdim bile. Baktım ki başka bir dil konuşuyorlar. Giyinişleri, Türkçe konuşmaları bile farklı. Küçük bir çocuk için bu inanılmaz bir deneyim. 24 yaşına gelip üniversite bitirinceye kadarki hayatı boyunca kendisinden farklı yaşayan insanları görmemiş arkadaşlarım oldu benim. Ben farklıyı gördüğümde 6 yaşındaydım. Yine o yaşta devletin verdiği "hizmet"le özel sektörün verdiği hizmetin farklı olabileceğini yine anne babam sayesinde öğrendim. İlk sene 80 kişilik sınıflarda okumamdan dolayı ailem iyi eğitim alamayacağımı düşünüp beni lojmanın dışındaki özel bir okula verdiler. 2. ve 3. sınıfı orada 20 kişilik sınıflarda okudum. Yazım çok çirkindi. Öğretmenim daha ilk gün bana devlet okulunda olduğu gibi önümdeki kağıdı yırtmak yerine ailemi arayıp Kürşat'ın gözleri bozuk kontrol ettirin bence demeyi tercih etti. Ben tam hatırlamıyorum ama dersin ortasında kalkıp tahtaya koşup öğretmenim benim diye sarılıyormuşum, benim ilk gerçek öğretmenime. Adı Nebile Öztekin'di (Kaderin cilvesi eşimin adı da Nebile) ve bir Kürt'tü. Sınıf arkadaşlarımı içinde sadece 4 - 5 kişi Türk'tü. İlk aşık olduğum kişi dahil diğer tüm arkadaşlarım Kürttü. Folklor derslerimiz oluyordu. Selanikli olmama rağmen Selanik yöresel danslarını bilmem ama o dönem yöresel Diyarbakır oyunlarını hakkını vererek oynardım. Kürtçe konuşurdum kırık dökük. Nevruz'u kutlardım arkadaşlarımla. Eve geldiğimde bunları anlattığımda da ailem asla

ters tepki vermedi. Eğitim hayatım boyunca o iki sene benim karakterimde en büyük etkisi olan iki senedir. Serbest ve özgür bir ortamda aldığım eğitim sayesinde farklıdan korkmamayı, özgüveni ve birey olmayı o ortamda öğrendim. Kişi olarak birinci etkililer ailem ve Nebile öğretmenimdir. Fakat liberal olarak karakterimin tam oturmasında etkisi yadsınamayacak kişiler içinde Atilla Yayla, Besim Tibuk, Yusuf Ünal ilk üç sırayı alırlar.

2. Liberalleşmemin bana fikir hayatımda tatmin sağladığını rahatlıkla söyleyebilirim. İlk başlarda acı vericiydi. Üniversitenin ilk yıllarında liberalizmin tek doğru olduğunu düşünür herkesin liberal olmasını çok isterdim. Öyleki arkadaş ortamında tatlı vakit geçirirken bile “liberalizm propaganda-sı” yaptığımı hatırlıyorum. Sonrasında Atilla Yayla sayesinde tek doğru olmadığını, liberalizmin tek doğru olamayacağını ancak pratiğe uygulanma ve insan doğası açısından en doğrulanabilir fikir akımı olduğunu öğrenince rahatladım. O dakikadan sonra ilk başta bahsettiğim rahatlık ortamı oluştu.

Meslek hayatım açısından özellikle rekabetin ve insanın baskıyla değil serbest bir ortamda çalışmak durumunda bırakıldığında yaratıcılığının nasıl artacağını bildiğim için özellikle Afrika’da çok önemli başarılar elde ettim.

Sosyal hayatta ise 2000 yılında Türkiye’de liberalim dediğimde “ay yazık” derlerdi. Öyle komünizm gibi havalı birşey değildi yani. Karşı cinsin ilgisini çekmiyordu. Şimdi ise durum biraz daha iyi. Emin Çölaşan sağolsun liboş terimini kazandırmış argoya. 13 senedir duyduğum tek eleştiri liboş olmam üzerineydi. Bir adım ileri gidemedi eleştiriler. Ee, 1920’den beri bir adım ileri gidememiş bir düşüncenin temsilcilerinden farklı birşey beklenemez tabii.

Yurt dışında ise liberalizmin ve LDT sayesinde geliştirdiğimiz fikir dünyamız sayesinde bir ortama girdiğimizde 5-10 dakikalık bir sohbet ardından fikirlerinize ve duruşunuza saygı duyulduğunu hissediyorsunuz.

LDT’nin faaliyetlerine nasıl bir süreçle, hangi müşevviklerle, hangi kapasitede ve ne zamandan beri katılmaktasınız?

LDT’yi önceden bilirdim ancak faal anlamda ilk karşılaşmamız 2001 yılında olmuştur. Daha önce’den yayınlarını takip ederdim. İlk başlarda dinleyici olarak katılırken ilerleyen yıllarda çok önemli katkıları oldu bana LDT’nin. Bu süreç içinde yeri geldi dinleyici, yeri geldi konuşmacı, yeri geldi organizasyonda görevli olarak katıldım. Hatta sunuculuk bile yaptım 2007 yılında. Ancak bana LDT’de kendini ne olarak görüyorsunuz dersiniz ben kendimi LDT’nin pek geveze ve az biraz haylaz bir aile bireyi olarak görüyorum. Çok kalabalık bir ailede büyümedim belki ama LDT sayesinde büyük bir ailenin parçası oldum.

3. Benim katkım pek olmamıştır bunda, ben sadece iyi bir döneme denk geldim ancak ilk dönem katıldığımız LDT daha küçük bir grup olarak daha çok sadece demokrat çevrelerce bilinen bir oluşumken bugün Türkiye'ye mal olmuş bir düşünce hareketidir. Tekrar ediyorum ben sadece iyi bir döneme denk geldim. Şu anda Avrupa'da çalışıyorum ve fikri anlamda karşılaştığım her Avrupalı liberal LDT ile bir şekilde karşılaşmış durumda. Dahası bahsederken iyi sözlerle bahsediyorlar. Aynı şekilde çevreme bakıyorum. Türkiye'de ve Avrupa'da özgürlük adına bir kelime söyleyen her Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı (liberal olsun olmasın) LDT ile bir şekilde bağlı olmuş insanlar. Bu konuyu çok önemsiyorum. Yani LDT özgürlüğü popüler yapma noktasında çok başarılı bir kurum. Moda tabirle bir trendsetter diyebiliriz.

Bir konu var ki orada bir başarısızlığın varlığı yokluğu tartışılır: Günlük siyaset üzerinde lobi kapasitesi. LDT akademik amaçlar güden bir oluşum ve günlük siyaset üretimi kesinlikle onun alanına girmiyor. LDT daha üstlerde bir yerlerde. O yüzden LDT'nin günlük siyasette yokluğu ve dolayısıyla lobi yeteneği belki de zayıf bir nokta olarak görülebilir kimi arkadaşlarca. Ben ise bunu bir eksiklik olarak görmemekle birlikte LDT'de yetişmiş nesillerin artık bir şekilde liberal bir think-thak oluşturmaları gerektiğini düşünüyorum.

4. LDT artık bir nesil yetiştirdi ve yeni bir nesil daha yetiştirilmek üzere. En güçlü yanı bence bu. Benim de içinde olduğum kalabalık bir genç gruba yatırımlar yapıldı. Liberte'de, LDT'de bugün baktığımızda LDT'ye öğrencilik yıllarında katılmış pek çok arkadaşın artık bir yönetici, bir akademisyen olarak katkılar sağladığını görüyoruz.

Aynı şekilde bu süreçte pek çok akademisyen de katıldı bu aileye. Şöyle baktığımız zaman LDT ile ilişkide olan, yayınlanmak üzere yazı yollayan panellere konuşmacı olarak katılan projelerde aktif görev alan isimlere ciddi bir zenginlik söz konusu.

Zayıf yanı ise yine bir şekilde yetiştirdiği gençlerin akademik ortamda kalmaması halinde toplulukla ilişkilerinin sıcak tutulabileceği bir aracı oluşum mevcut değil. Bence bu noktada sadece iş dünyasını hedef alan bazı çalışmalar yapılabilir. Yine bu noktada koordinasyon sağlanarak bazı yeni oluşumların da önü açılabilir. İş dünyasında yöneticilik yapan arkadaşların bir kısmının koordine edilmesiyle bir dernek kurulsa bence başarılı olabilir. Ortak bazı çalışmalarla bu arkadaşlar LDT'ye katkıya, LDT de bu arkadaşlara katkıya devam eder. Böylelikle arkadaşların kariyer anlamında yükselmelerine de katkısı olur. Bu da ilerleyen dönemde LDT'ye olumlu bir geri dönüş sağlar.

Aynı şekilde biraz da medyayla ilişkiler konusunda zayıftık eskiden. Yani bizim iftiraya uğradık mı bi iki kalem dışında sahip çıkacak kişi sayısı azdı. Şükür şimdi pek çok köşe yazarı var LDT kökenli. Ancak gazetecimiz az. Yani haberi yazacak yeri geldiğinde gündem oluşturacak muhabirlikten yetişme gazetecilerimiz olmalı. Özellikle LDT'nin üzerinde katkısı olan genç arkadaşlarımızın ilgi duyması halinde bir şekilde gazetelere önerilmeleri, hatta yazıları sistematik şekilde staj amaçlı kurumlara yerleştirilmeleri iyi olur.

5. Özgüven ve karşısındakine saygının yanı sıra açık fikirli olma olumlu getirileri. Bizim arkadaşlarda bazen ben feci oldum havası da oluyor gerçi ancak bu kişisel bir bozukluk, düşünceye mal edilemez. Ancak kişinin karakteri tam oturmadıysa, üzülererek söylüyorum, acınacak derecede kendilerine tapmaya başlıyorlar.

İş hayatında Liberal olmanın verdiği özgüven fark edilmenizi sağlıyor ardından bireye inancınızın yanı sıra herkesin fikrine duyduğunuz saygı ve hoşgörü sayesinde iyi bir yönetici olma noktasında katkıları var.

Etiyopya'da çalıştığım süreçte sorumlusu olduğum ithalat-ihracat-lojistik departmanında 2,5 sene gibi kısa bir sürede firmanın uluslararası anlamda en verimli ve başarılı grubu haline gelmesini sağladık.

Grubun lideri olarak yaptığım tek şey serbest fakat programlı tartışma ve fikir alışverişine dayanan, herkesin fikrini çekinmeden söylediği, kimse'nin etnik kökeni veya dini veya cinsiyeti açısından dışlanmadığı, bir müdürün hiyerarşide en alttaki çalışan tarafından bile yüzüne karşı eleştirildiği bir çalışma ortamı yaratmaktı. Etiyopya'da 85 ayrı etnik grup var, özellikle en kalabalık olmasına rağmen Oromolar toplum içinde çok yoğun bir aşağılanmaya maruz kalıyorlarken bizim ekibimizde bu asla olmadı. Bir müslüman olmama rağmen asla bir müslümanı sırf müslüman olduğu için diğer çalışanlardan farklı görmedim. Benim ekibimde kadınlar cinsel obje olarak görülmedi. Sonuçta sadece bir yabancı yöneticiye karşı çoğu kadın 20 Etiyopyalıdan oluşan yerli bir ekip yetiştirildi. Bu ekip yapamazlar denirken yıllık 50 milyon dolarlık ihracatı yönetti. Bu arada Tüm Etiyopya'nın Tekstil ihracatının bu 50 milyonu da içine alırsa 72 milyon dolar olduğunu düşünürsek olayın ciddiyeti daha açık bir şekilde ortaya çıkarır. Yerli bir ekip yapamaz dedikleri bir ortamda Etiyopyalı gençler serbest çalışma ortamında kendilerini gerçekleştirebildiler ve bu sonuca ulaşıldı. Benim bölümüm dışındaki departmanlar ise korku ve tehditle yönetildiği için çoğu işçi ve yönetici uzun süre çalışmıyordu, devamlılık yoktu, tabii bu verimi o departmanlar gösteremedi. İş hayatımdaki bu başarıyı tamamen liberal olmama ve liberalizmin bireye verdiği değere bağlıyorum.

Liberallikle ilgili yanlış bir kanı vardır. Bireyci olmasından dolayı liberallerin takım oyununda oynayamayacağı düşünülür. Ben buna katılmıyorum. Bilakis liberaller bireylerin bireyliklerini kaybetmeden yani doğalarına aykırı olmayacak bir şekilde takım oluşturma noktasında daha avantajlıdır.

6. Liberal düşünce güçlenecek. Temmenimiz tabii ki çok büyük başarılarımıza imza atılmasıdır ama gerçekçi bir şekilde yorumlamak gerekirse hali hazırda Türkiye’de liberalizm 20 yıl öncekiyle karşılaştırılmayacak kadar büyük bir sıçrama yapmıştır. Tabii bu sıçramada en önemli aktörlerden biri de LDT’dir. Önümüzdeki senelerde bu büyük sıçramanın aynı hızla devam etmesi ne kadar mümkün olur bilmiyorum. Ancak görüntü o ki gerileme olmayacaktır.

Türkiye’ye özellikle AB süreciyle birlikte özgürlükçülüğün kötü olmaktadır çıktığı bir hava hakim oldu. Bu noktada bir gerileme olamayacağı için Liberalizm’de de LDT’de de bir gerileme beklemiyorum. Benim kaygım güncel siyasetle ilişkisinin düzgün ayarlanamaması. Türkiye’de güncel siyasal liberalizmin bir parti çatısı altında yürütülemeyeceği aşıkardır. Ben bir parti çatısı derken iki parti çatısında da yürütülebilir demiyorum. Adı liberal olup oy amaçlı gündelik siyaset yürüten bir partinin maalesef kaynak israfı olduğunu düşünüyorum. Liberaller atomize bir şekilde liberal değerlerin savunulabileceği tüm partilerde olmalı.

Bu noktada içinde yetiştiğim üzerimde katkısı yadsınamaz olan LDP için de bu böyledir. Yani LDP bir parti olarak süresini doldurmuştur. Onun için harcanan emek, zaman ve para bir sivil toplum kuruluşu için harcansaydı sonuç çok farklı olabilirdi. Bakın mesela bir Genç Siviller bile LDP’den daha etkilidir gündem belirleme noktasında. Bu satırları okuyan LDP’li arkadaşlarım (tabii hala LDT’nin yazılı kaynaklarını okuyorlarsa) bana kızabilirler. Ancak beni tanırlar ve bilirlerki ben doğru bildiğimi söyleme noktasında çekinmem. Bence LDP kendisini bir sivil toplum hareketine çevirebilirse çok yararlı olabilir. Tabii öncesinde liberalizm konusunda da atılması gereken adımlar var.

Peki ne yapmalı? LDT ile paralel hareket edecek bir liberal sivil toplum hareketi kurulmalı. Burada AK Parti’lisi, BDP’lisi, CHP’lisi, LDP’lisi ve bir şekilde kendini liberal değerlere yakın hissedenden kim varsa hangi partiden olursa olsun hepsi olmalı. Ben ciddi anlamda CHP’den hazzetmeyen bir kişiyim. Ona rağmen liberal değerlere uzak olmayan bir CHP’li bile varsa ilişki kurulmalı. Böyle olursa gündem belirleme gücüne de sahip olacağımızı düşünüyorum. Eğer bu yapılabılırsa partilerüstü günlük liberal siyaset üreten bir kurum oluşturulabilirse işte o zaman Türkiye’de liberalizmin etkisi daha da artar. Bunun yanı sıra içimizden bazı arkadaşların bir şekilde yerel yönetim-

lerde ve mecliste yer alması siyasi yöneticilik yapması hedeflenmeli. Burada önemli olan bir kişinin liderliği varmış imajı yaratmayan yönetim anlayışıyla bu hareket kurulmalı.

Bu ekiple LDT iyi bir koordinasyon oluşturmalı. Böylelikle LDT'nin klasik politikası olan siyasete girmeden siyaseti etkilemek için bir organ oluşturulmuş olabilir. Böylelikle lobcilik ayağı güçlenir.

7. Bu noktada medyanın kullanılması önemli. Bu noktada kendi yayınlarımızın, LDT üyesi veya sempatzanı köşe yazarlarının yanı sıra sahada var olan gazeteciler yetiştirmeliyiz.

Yine mizah konusunda liberal mizah üretimimiz kısıtlı. Hepimiz hep beylik beylik makaleler yazmayı seviyoruz. Hadi gururumuza yediremediyssek takma isimlerle yazdığımız mizahi yazılar da yayınlanabilir.